

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 5

Fylke: Akershus.

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Vamnestad

Emne: Vassbæring.

Bygdelag:

Oppskr. av: C. G. Hjalmar Tangen

Gard: Tangen.

(adresse): Steinsgaard paa. G.nr. Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Ja, med to bötter. "Vassbæring" var navnet her paa vassbæret. Her brüktes fra oldgamme tid en bæresæle af træ hvilende paa begge skuldre med utholdt anstrænging for nakken og halsen - var den rigtig gjort, sküdde den være god at bære paa. I de gamle tider brüktes "nyhængsler" i sælesædet med trækroker i enderne sa høye bötterne paa. Senere i nyere tider blev det tau med jernkroker i enderne. Bötterne naar man bær sküdde ikke høye lavere, end at man med hovedene künne "stå" kroken i böttehængslerne. Navn specielle navne paa de enkelte deler - om det her har været uover - var ikke antalt her. Det var jernbötterne - eller "Finkbötterne", naar de kaldes her - som etterhaanden aflöste træbötterne. Disse nye bötterne kostet penge, naar det var relativt smät med, saa overgav man fore - gik over no længere tid fra midten af gamle århundre.

2. Ja, helt fra oldgamme tid.

2.
Karet, kaldes her for "vassaa".
Det skulle ka hat lange hül i
ärene, som man stak staugen
gjennem og saa en i hver
ende af staugen, idet begge
läftet sin staugende op paa
verste skulder. To af lagge-
stavene i vassaaen - en paa
hver sin side - var endel
længere end de andre, dis-
se kaldes "äree" og det var i
disnes længderetning, at de
lange hül for bærestaugen
var anbragt. Bærestaugen
kaldes "saastauga", og var til-
dannet af sterk, let enstäm-
ningsred - dette var den äld-
gamle ^{an}ordning. Senere kom
en anden anordning af bære-
staugen, idet den nu paa stau-
gen ved hjælp af jernkæder
forbunden med en kort jern-
benke blev fastet en kort træ-
stang, hvis ender blev "tæt" ind
i saasens äretuller - der isteden-
for at være aflange nu blev
runde. Saasen blev derud over
bæringens hængende lavere
og meget ledigere, derud var
der ogsaa afskåret en større
ledighet for de bærende. Den-
ne bæremadning holdt sig
i bruk til vandpumperne
og springvandsindlægning-
erne kom i bruk. No specielt
navn paa den korte löshængende
træstang er aldrig hørt nævnt
her.

Karet hadde den navnet "Vassaa".
 En gammel raadmand Vassaa, som
 endte sig berøret her er af følgende
 størrelse: Indvendig højde 59 cm.
 indvendig diameter 47 cm. Man
 åste appi med en bütte, vanlig-
 vis den man brukte i hovenen.
 Bruken af so til at forandre
 skulptur er ikke særlig- og ukjent
 i nyere tid - men de som hadde
 særlig langt at bære og mindre
 plan vassaa har sikkert bruket
 det. Nei, bruktes ikke til bering
 af metall eller so andet.

3. ja, det var sikkert paa stedet,
 hvor man tok vand i en eller
 anden ile [Laphamme] i nær-
 heten. Den var almindelig la-
 vet af to lit høide slatte tenar-
 bakkeinstubber med paaspikket
 anvandning for at skj"re, samt
 paasat den nødvendige støtte
 for kjæret, man hadde vandet
 i. No specielt navn andet end
 "vaskjælken" var ikke kjent her.

I gamle tider synes det va sa
 særet gærens kvinder, som al-
 mindeligvis har været de, der
 bar ind det nødvendige vand,
 og det var ogsaa det almindel-
 lige i senere kjent tid. I tra-
 ditionen var særlig, at i en-
 ner mærketiden om varet,
 hvis det var saa travelt, at
 der maatte børes vand, ette at
 de vant akont, saa maatte
 kara gjøre det. Dette synes sa
 vise, at det almindeligvis
 var gærens kvinder, som had-
 de vandbæring - det gjalt
 selve kjæret i husholdningen.
 Hvad der angik fjærene, saa

var det som regel adskilt, at der intemur gjæsneggen var gravet see, "gjæsbrøj", hvor man tak vandet op og hælde i en kart træse, som fælte vandet gennem neggen og ind i gjøset. På gæsneggen mange hester var der på samme vis adskilt med en "stølbryj". På gæsneggen bryjden blev der maatte der hestes vand fra "bryjplade" på gæsneggen til gjøse - hestene blev leiet til til pladen til vandning - "vatten gæsneg", som det het. allerede for længe tid siden de disse ting her helt gæsnegget ned den utvakte overvundelse af røledning, pumper og springvand.

6. Vei.

7. Når det saa saa overalt i hele herredet gæsnegget indlagt springvand i alle bjækkene, gjæse og staldene havde på de stæsse som mange steder - og almindeligvis også en frost. På den på gæsneggen idet man for længe tid de gæskjellige gæsnegget ter stættet sig sammen i vandledningsrøskaper tagende vandet fra skovstøer eller elver, saa stætt tyk blev opværet. Administration og vedlikehold dækket af en særlig stænderet vandaffekt, der blev være lit gæskjellig i de gæskjellige ælskaper.

Akersh.

Nannestad

2484

~~2483~~

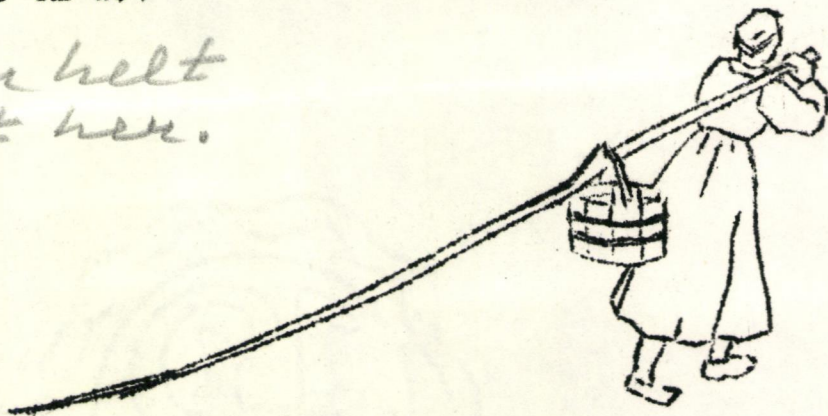
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
ADR. NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDØY

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbæring.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan børe vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret hekk på stonga bak ryggen at den som bar (drog). Ein liten mothake på stonga gjorde at handtaket på botta ikkje gleid. Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampla over. Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det ?

*Nei - er helt
ukjent her.*

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel ? *Nei, absolutt ikke.*

Har ein bruka kumøkk til brensel ? *Nei, slet ikke.*

Hj. Tangen